JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION

Journal of Education and Innovation
Vol. 29, No. 1, January - March 2026, 283027
ISSN: 3027-7019 (Online), DOI: 10.71185/jeiejournals.v28i1.283027

Research Article

A SUPERVISION MODEL TO PROMOTE THE UTILIZATION OF EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT RESULTS TO IMPROVE THE QUALITY OF BASIC EDUCATION

รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Received: March 19, 2025 **Revised:** July 22, 2025 **Accepted:** August 5, 2025

Nilrat Kota[1*] Sunan Sripai[2] and Thaphat Khota[3]
นิลรัตน์ โคตะ[1*] สุนันท์ สีพาย[2] และฐพัชร์ โคตะ[3]

[1,2]Faculty of Education and Human Development Rajabhat Chaiyaphum University
[3]Ban Na Ko School, Loei Primary Education Service Area Office 2
[1,2]คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
[3]โรงเรียนบ้านนาโก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

*Corresponding Author, E-mail: noinin41@gmail.com

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the current conditions and desirable conditions of supervision that promote the use of external quality assessment results to improve the quality of basic education, 2) to study the needs of supervision development that promote the use of external quality assessment results to improve the quality of basic education, and 3) to develop a supervision model that promotes the use of external quality assessment results to improve the quality of basic education. The sample group included supervisors, education administrators, school administrators and teachers. The tools used were the current condition and desirable conditions of supervision questionnaire, group discussion questionnaire, draft evaluation form, satisfaction questionnaire for the use of the model, and model quality evaluation form. The research results revealed that;

1. The current state of supervision was generally moderate and desirable conditions of supervision overall at the highest level.

2. The need for supervision that promotes the application of external quality assessment results to improving the quality of basic education with an overall $PNI_{modified}$ of 0.54.

3. A supervision model to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education ICARE SUPERVISION MODEL as a whole is appropriate at the highest level. The process consists of 5 steps: 1) Organize information systematically, 2) Clarify the problem, 3) Create

awareness, 4) Exchange and learn (Reflective), and 5) Evaluate success. And the results of the evaluation were as follows:

3.1 Satisfaction with the use of a supervision model to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education was the highest level.

3.2 A supervision model to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education has the highest overall quality.

Keywords: Supervision Model, Application of External Quality Assessment Results, Quality of Basic Education

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) พัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการนิเทศ แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม แบบประเมินร่างรูปแบบ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความต้องการจำเป็นในการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดัชนีความต้องการจำเป็น 0.54

3. รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ICARE SUPERVISION MODEL) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีขั้นตอนของกระบวนการในรูปแบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information) 2) เลือกปัญหาให้ชัดเจน (Clarify the Problem) 3) สร้างความตระหนัก (Awareness) 4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflective) และ 5) ประเมินความสำเร็จ ได้ใจ ได้งาน (Esteem) มีผลการประเมินรูปแบบดังนี้

3.1 ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษามุ่งเน้นให้สถานศึกษามีมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน โดยใช้กลไกการบริหารและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และความต้องการของสังคม โดยเป้าหมายหลักคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ และปรับตัวกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม มีความสามารถ และมีความสุขในสังคม แนวทางสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การตัดสินใจที่เน้นโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School-Based Decision Making) การให้ความร่วมมือ (Collaboration) การกระจายอำนาจ (Decentralization) และความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) (Office of the Basic Education Commission, 2010, pp. 1-15) การพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยจึงมุ่งเน้นการสร้างมาตรฐาน ความร่วมมือ การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งรักษา ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและสถานศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาจัดระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การติดตามผล และการรายงานผลการประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี (Regulation of the Ministry of Education Quality Assurance B.E. 2561, 2018, pp. 3-5) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวยังเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การไม่ใช้ผลการประเมินมาเป็นแนวทางพัฒนาที่ชัดเจน การนิเทศติดตามไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกล และช่องว่างของคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำ จากรายงานผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ในการประเมิน PISA 2022 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยในด้านคณิตศาสตร์ (394 คะแนน) วิทยาศาสตร์ (409 คะแนน) และการอ่าน (379 คะแนน) ลดลงเมื่อเทียบกับ PISA 2018 ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย โดยเฉพาะการลดช่องว่างระหว่างนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำ (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2023) และรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET (Ordinary National Education Test) ในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ระหว่างปี 2563-2565 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยเฉพาะในระดับ ม.6 ที่คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 50 ในทุกวิชา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกระดับการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา (Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3, 2022; The Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham, 2022) ซึ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ควรเน้นการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม และจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน โดยสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและล ด ความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษา

กระบวนการนิเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป้าหมายหลักของกระบวนการนิเทศการศึกษาคือการพัฒนาคน พัฒนางาน และส่งเสริมขวัญกำลังใจของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเน้นการเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ และพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินงานไปในทิศทางที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด (Office of the Basic Education Commission, 2011, p. 2) การนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ดำเนินการในลักษณะ "เกลียวเชือก" ซึ่งบูรณาการระหว่างกระบวนการบริหาร การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศให้สอดคล้องกัน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในทุกระดับ (Laoriandee, 2010, p. 3) การนิเทศเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของผู้บริหาร

สถานศึกษาและคณะครูเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นกระบวนการประกันคุณภาพของสถานศึกษาว่าสามารถบริหารจัดการภายในโรงเรียนจนถึงเป้าหมายสุดท้าย คือ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานหลักสูตรและเป้าหมายที่ตั้งไว้ และการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีเป้าหมายชัดเจนและใช้ผลการประเมิน (Evaluation Utilization) เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน โดยนำข้อมูลจากการประเมินมาประกอบการวางแผนและตัดสินใจของผู้บริหาร เพื่อสร้างวงจรการพัฒนาที่ต่อเนื่อง (Kanchanawasi, 2011, p. 151) การประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนการใช้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายนอกมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในหน่วยงานหรือสถานศึกษา ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ประเมินมืออาชีพ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกและนำไปสู่การรับรองคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ผลการประเมินเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษามีการศึกษา พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเพิ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มากกว่าการพัฒนาด้านการบริหารและคุณภาพผู้เรียน ขาดการนำผลการประเมินมาเชื่อมโยงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงควรใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและวางแผนการนิเทศร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีรูปธรรม การประเมินจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผลการประเมินถูกนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษา หากไม่ได้ใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน การประเมินนั้นจะไร้ประโยชน์ (Castetter, 1992, p. 3) ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำข้อเสนอแนะจากการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การนำผลการประเมินไปใช้ควรมุ่งเน้นการบูรณาการกับกระบวนการนิเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน ซึ่งควรมีการออกแบบแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้บริหาร และบุคลากรด้านการศึกษา โดยเน้นกระบวนการทำงานที่มีระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย พร้อมการติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงแผนงานให้สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายในระยะยาว หน่วยงานต้นสังกัดซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศ ติดตามและการประเมินผล ที่จะนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ผลของการนำผลการประเมินไปใช้จะช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายระดับชาติและการปฏิบัติในพื้นที่ พัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา เพิ่มความเชื่อมั่นในมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพในที่สุด

วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

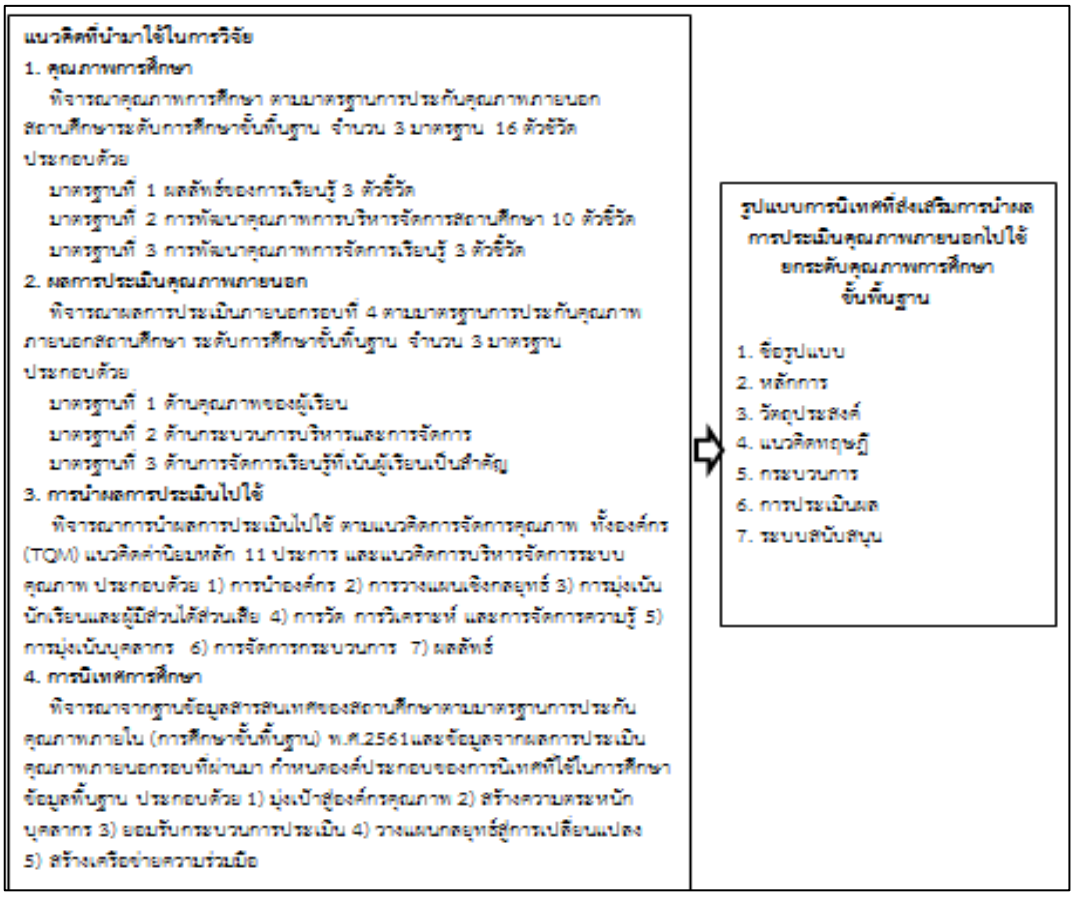
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

Figure 1

Conceptual Framework: A supervision model to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education

กรอบแนวคิดการวิจัย : รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา มีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นที่สำคัญและองค์ประกอบของการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปองค์ประกอบของการนิเทศที่นำมาใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มุ่งเป้าสู่องค์กรคุณภาพ 2) สร้างความตระหนักบุคลากร 3) ยอมรับกระบวนการประเมิน 4) วางแผนกลยุทธ์สู่การเปลี่ยนแปลง และ 5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา

ครูและบุคลากร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 380 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนครอบคลุมทุกจังหวัดในเขตตรวจราชการที่ 12 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.79) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.69-0.99 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล

2. การสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาและงานวัดผลการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา รวมทั้งสิ้น 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง แบบสอบถามการสนทนากลุ่มมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกหนังสือเชิญผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม กำหนดวันเวลาในการจัดกิจกรรม 1 วัน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ยก(ร่าง)และประเมินร่างรูปแบบ ศึกษานำร่องและการทดลองใช้ ดังนี้

1. การยก (ร่าง) และประเมินร่างรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาที่ดูแลการยกระดับคุณภาพการศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยดำเนินการและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบประเมินร่างรูปแบบการนิเทศที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.80) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27-0.56 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่าร่างรูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.77) โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมชื่อรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มเติมชื่อรูปแบบตามข้อเสนอแนะ กำหนดชื่อรูปแบบ คือ ICARE SUPERVISION MODEL ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวคิดทฤษฎี 5) กระบวนการ 6) การประเมินผล และ 7) ระบบสนับสนุน

2. การศึกษานำร่องและการทดลองใช้ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ในเขตตรวจราชการที่ 12 ร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 20 โรงเรียน รวมจำนวน 200 คน ดำเนินการเก็บข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ เพิ่มพูนความรู้ นำสู่การปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ เป็นการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information) โดยจัดกิจกรรม มองตน มองคน มองงาน เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานสถานศึกษามาวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน และการเลือกปัญหาให้ชัดเจน (Clarify the Problem) โดยจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยจำแนกตามมาตรฐานแต่ละด้าน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการพัฒนาเป็นอันดับต้นๆ

2.2 จัดกิจกรรมนำสู่การปฏิบัติ เป็นการสร้างความตระหนัก (Awareness) โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพการศึกษา และการนำผลการประเมินมาใช้วางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ

2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผล เป็นการจัดกิจกรรมการนิเทศ กำกับติดตามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflective) ของผู้นิเทศและบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษา ทั้งแบบ Online และ On Site เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ

ประเมินความสำเร็จ ได้ใจ ได้งาน (Esteem) โดยกิจกรรมเสวนาวิชาการ สะท้อนผลการปฏิบัติของผู้นิเทศและบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มอบรางวัลยกย่องชมเชยแก่สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอบถามความพึงพอใจและประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศ ดังนี้

1. การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบในขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลโดยสอบถามความพึงพอใจหลังจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการนิเทศแล้ว เว้นช่วงในการประเมิน 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.80-1.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.84) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23-0.64 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

2. การประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาที่ดูแลการยกระดับคุณภาพการศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยประสานงานผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบหลังจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการนิเทศ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.77) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.96 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

ผลการวิจัย (Results)

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏผลดัง Table 1

Table 1

Level of Current Condition Desirable conditions and necessary needs for supervision to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education.

ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ระดับสภาพปัจจุบัน		ระดับสภาพที่พึงประสงค์		$PNI_{modified}$	อันดับ
	$\overline{\mathbf{X}}$	SD	$\overline{\mathbf{X}}$	SD		
ด้านที่ 1 มุ่งเป้าสู่องค์กรคุณภาพ	3.06	0.74	4.99	0.07	0.63	1
ด้านที่ 2 สร้างความตระหนักในบุคลากร	3.21	0.65	4.98	0.07	0.55	2
ด้านที่ 3 ยอมรับกระบวนการประเมิน	3.28	0.64	4.95	0.10	0.51	3
ด้านที่ 4 วางแผนกลยุทธ์สู่การเปลี่ยนแปลง	3.28	0.64	4.96	0.14	0.51	3
ด้านที่ 5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	3.40	0.61	4.92	0.27	0.45	5
รวมเฉลี่ย	**3.23**	**0.61**	**4.96**	**0.12**	**0.54**	

จาก Table 1 พบว่า ระดับสภาพปัจจุบันของการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.23, SD = 0.61) ระดับสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.96, SD = 0.12) และมีความต้องการจำเป็นในการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม มีดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.54

1.2 ผลการสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่าการยกระดับคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการ ส่วนการประเมินภายนอกควรเน้นการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ โดยพิจารณาบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีการวางแผนวิเคราะห์ตนเองตามข้อเสนอแนะจาก สมศ. เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนการแก้ไขที่ตรงจุด สามารถปฏิบัติได้จริง มีการติดตามเป็นระยะและนำผลการติดตามไปปรับใช้ในการพัฒนาให้เกิดผลจริง โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ขับเคลื่อนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง PDCA

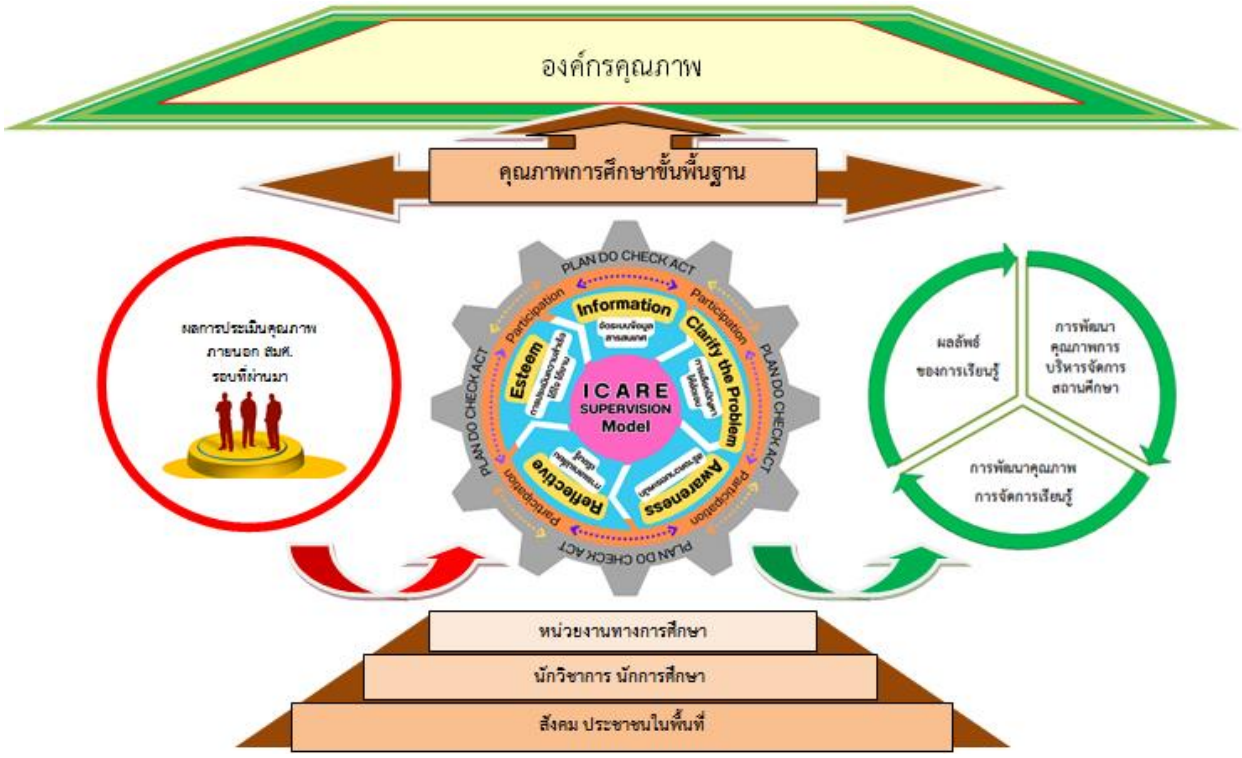
2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ICARE SUPERVISION MODEL) นำข้อสรุปจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการสนทนากลุ่มที่ผ่านการสังเคราะห์ข้อมูลมากำหนดองค์ประกอบของรูปแบบนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวคิดทฤษฎี 5) กระบวนการ ประกอบด้วย (1) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information) (2) เลือกปัญหาให้ชัดเจน (Clarify the Problem) (3) สร้างความตระหนัก (Awareness) (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflective) และ (5) ประเมินความสำเร็จ ได้ใจได้งาน (Esteem) 6) การประเมินผล และ 7) ระบบสนับสนุน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.77, SD = 0.13) ปรากฏผลดัง Figure 2

Figure 2

A supervision model to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education ICARE SUPERVISION MODEL

รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ ดังนี้

1. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information) ประกอบด้วย กิจกรรม มองตน มองคน มองงาน เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานสถานศึกษา ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนระดับชาติ (O-NET) ผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. แล้วนำมาวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน

2. เลือกปัญหาให้ชัดเจน (Clarify the Problem) ประกอบด้วย กิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยจำแนกตามมาตรฐานแต่ละด้าน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการพัฒนาเป็นอันดับต้นๆ

3. สร้างความตระหนัก (Awareness) ประกอบด้วย กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพการศึกษา และการนำผลการประเมินมาใช้วางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ

4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflective) ประกอบด้วย กิจกรรมการนิเทศ กำกับติดตามแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติของผู้นิเทศและบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษา ทั้งแบบ Online และ On Site เพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้เหมาะสม

5. ประเมินความสำเร็จ ได้ใจ ได้งาน (Esteem) ประกอบด้วย กิจกรรมเสวนาวิชาการ สะท้อนผลการปฏิบัติของผู้นิเทศและบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มอบรางวัลยกย่องชมเชยแก่สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การสอบถามความพึงพอใจและประเมินคุณภาพรูปแบบ ปรากฏผลดังนี้

3.1 ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.55, SD = 0.47) โดยมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินในปัจจุบัน กระบวนการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.76, SD = 0.43) รองลงมาได้แก่แนวทางการดำเนินการตามรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษา ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.71, SD = 0.46) ส่วนการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุนการประเมินจากภายนอกโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามมาตรฐานที่ยอมรับได้ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากัน โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.36)

3.2 ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏผลดัง Table 2

Table 2

The results of the quality assessment of a supervision model to promote the utilization of external quality assessment results to improve the quality of basic education

ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์	4.87	0.28	มากที่สุด
มาตรฐานด้านความเป็นไปได้	4.91	0.18	มากที่สุด
มาตรฐานด้านความเหมาะสม	4.90	0.23	มากที่สุด
มาตรฐานด้านความถูกต้อง	4.88	0.23	มากที่สุด
มาตรฐานด้านความรับผิดชอบ	4.93	0.16	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทุกมาตรฐาน	**4.90**	**0.21**	**มากที่สุด**

จาก Table 2 พบว่า รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90, SD = 0.21) ซึ่งทุกมาตรฐานมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล (Discussions)

ผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มุ่งเป้าสู่องค์กรคุณภาพ รองลงมาได้แก่ สร้างความตระหนักในบุคลากร ส่วนสร้างเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มุ่งเป้าสู่องค์กรคุณภาพ รองลงมาได้แก่ สร้างความตระหนักในบุคลากร ส่วนสร้างเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันทุกด้าน จากผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นยังต้องการได้รับการพัฒนา ผู้นิเทศมักจะมีการนิเทศตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด และไม่เน้นกระบวนการนิเทศในการนำผลการประเมินภายนอกมาใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร จากการสอบถามสัมภาษณ์ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนการนิเทศในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษา เป็นต้นว่า “การบริหารจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญ การนิเทศที่ยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่องและขาดการมีส่วนร่วม การนิเทศมักดำเนินการแบบฉาบฉวยไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของครู ส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มที่ การนิเทศมักเน้นภารกิจและนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากกว่าการวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ แม้จะมีความพยายามในการใช้เครือข่ายความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแต่การนิเทศยังขาดความลึกซึ้ง และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของโรงเรียนได้อย่างเพียงพอ และจากการศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาของนักวิชาการต่างๆ ส่วนใหญ่นักวิชาการหรือนักวิจัยจะศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะ

ของครูผู้สอน ซึ่งยังไม่ครอบคลุมการนิเทศในมิติอื่นๆ เช่น มิติด้านการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่คำนึงถึงการนำผลการประเมินในภาพรวมของสถานศึกษามาออกแบบและกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานชาติ และมาตรฐานแต่ละระดับการศึกษาด้วย และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาโดยส่วนใหญ่จะเน้นการศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมากกว่าการศึกษาวิจัยในด้านการบริหารและด้านผู้เรียน ซึ่งไม่ครอบคลุมการพัฒนาทั้งระบบและไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ที่กำหนดไว้ จากกที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ยังต้องได้รับการพัฒนาให้การนิเทศมีขอบข่ายหลากหลายมิติที่ครอบคลุมตามมาตรฐานการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก และครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ Ajinsamacharn (2004, p. 22); Wong-Anutroj (2005, p. 16) และ Laoriandee (2010, p. 3) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่ผสมผสานระหว่างการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือและความร่วมมือ โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน ทั้งนี้กระบวนการนิเทศต้องอาศัยทั้งความรู้เชิงวิชาการและศิลปะในการสร้างความสัมพันธ์และการจูงใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิผล สอดคล้องกับ Huijsman et al. (1992) ที่กล่าวถึงการพัฒนาระบบการกำกับติดตามโครงการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการสร้างระบบที่ได้มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลและจัดการข้อมูล และการรายงานสารสนเทศ การดำเนินการพัฒนาระบบต้องมีความชัดเจนในแนวคิดและความเข้าใจ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาเน้นย้ำว่าการพัฒนายุทธศาสตร์กำกับติดตามที่ดีจะช่วยปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน ส่งผลต่อการบริหารโครงการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม เท่ากับ 0.54 ซึ่งด้านที่ 1 มุ่งเป้าสู่องค์กรคุณภาพมีดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงสุด รองลงมาได้แก่ด้านที่ 2 สร้างความตระหนักในบุคลากร ส่วนด้านที่ 5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือมีดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำที่สุด ผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถออกแบบกระบวนการนิเทศและดำเนินการนิเทศได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันผู้นิเทศยังใช้กระบวนการนิเทศแบบเดิมที่ถือปฏิบัติกันมา ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนในการนิเทศที่ดำเนินการในส่วนของการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร จากการศึกษาที่พบว่าองค์ประกอบของการนิเทศด้านมุ่งเป้าสู่องค์กรคุณภาพ และด้านสร้างความตระหนักในบุคลากร มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะนำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดียิ่ง ซึ่งจะช่วยกำหนดเป้าหมายองค์กรสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างชัดเจน พัฒนาระบบและจัดทำแผนการนิเทศที่เน้นการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสู่เป้าหมายขององค์กร กำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์กร ซึ่งจะช่วยให้การยกระดับคุณภาพการศึกษาขององค์กรมีทิศทางชัดเจนตรงตามสภาพที่เป็นจริง สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการมีส่วนร่วมสู่องค์กรคุณภาพ ซึ่งการนิเทศมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคนิคการสื่อสารที่สร้างสรรค์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างละเอียด นอกจากนี้ การนิเทศยังช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ สร้างเป้าหมายที่ชัดเจน และปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาองค์กรและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับมุมมองเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการนิเทศของ Adu et al. (2014) โดยชี้ว่า การนิเทศเป็นกิจกรรมสำคัญในการบริหารการศึกษาเพื่อประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด การนิเทศควรดำเนินการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ทักษะ และความสามารถของผู้บริหารในการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสำเร็จของการนิเทศยังขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการสร้างทีมงานที่มีความสามัคคีและมุ่งมั่นสู่เป้าหมายเดียวกัน Office of the Basic Education Commission (2019, p. 6) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระบวนการนิเทศการศึกษาช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์ และขวัญกำลังใจ ซึ่งต้องดำเนินงานให้ประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวร ซึ่ง Kanchanawasi (2011, p. 151) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยใช้ผลการประเมิน (Evaluation Utilization) ว่าเป็นกระบวนการขับเคลื่อนในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดวงจรการทำงานเชิงคุณภาพให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นั่นคือต้องนำผลหรือสารสนเทศที่ได้จากการประเมิน มาประกอบในการตัดสินใจของผู้บริหารในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนโยบายหรือการปฏิบัติงาน โดยเป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การได้สารสนเทศสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า สอดคล้องกับ Suchiva (2016) ที่ได้พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกที่ส่งผลต่อระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบการประเมินคุณภาพภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งในหลักการของการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกที่ส่งผลต่อระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาคือผลการประเมินคุณภาพภายนอกควรมีความละเอียดชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ทันทีหลังการประเมินและสอดคล้องกับ Martin (2005) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาคุณภาพผ่านแนวคิด Total Quality Education (TQE) และ Total Quality Management (TQM) โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนรัฐเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาต้องการการปรับปรุงวิธีการสอนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยครูและผู้เกี่ยวข้องต้องเป็น “Change Agents” เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียน อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของโรงเรียนที่นำแนวทางนี้ไปปรับใช้และได้รับผลลัพธ์เชิงบวกและอภิปรายวิธีขยายผลโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวงกว้าง สอดคล้องกับ Laphanachokdee (2021) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : สำหรับสถานศึกษา ผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์พบว่าปัญหาของสถานศึกษาในการนำผลการประเมินไปใช้ คือข้อเสนอแนะที่กว้าง ขาดความชัดเจน ไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ยาก สถานศึกษาเห็นว่าการนำผลการประเมินไปใช้ที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ที่สุดต้องเป็นการใช้ในเชิงปฏิบัติการ โดยมีการจัดทำแผน/โครงการ/กิจกรรมเพื่อนำไปปฏิบัติในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพดีขึ้น ทั้งยังต้องการผลการประเมินคุณภาพ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่มีความชัดเจน ในส่วนของการติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น มีปัญหาสำคัญคือขาดรูปแบบการติดตามที่เป็นระบบ ชัดเจน และต่อเนื่อง บุคลากรขาดความรู้ ความตระหนักถึงความสำคัญของการติดตาม นอกจากนั้น สถานศึกษาต้องการระบบการติดตามและประเมินที่มีหลักการและเป้าหมายที่ชัดเจน มีการบูรณาการอยู่ในภาระงานปกติ โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนดำเนินงานที่ชัดเจน ต่อเนื่อง มีการติดตามแบบกัลยาณมิตร โดยอาจใช้กระบวนการ PDCA

3. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ICARE SUPERVISION MODEL) มีขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ และขั้นตอนที่ 3

การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ โดยรูปแบบการนิเทศมี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวคิดทฤษฎี 5) กระบวนการ 6) การประเมินผล และ 7) ระบบสนับสนุน รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินรูปแบบผู้วิจัยใช้การประเมินโดยการสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง และประเมินคุณภาพรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์การประเมินของ Stufflebeam and Social Impact (2012) พบว่า มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบการนิเทศมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาหลักการทฤษฎีของนักวิชาการ เอกสารและงานวิ จัยที่เกี่ยวข้อง ได้กรอบแนวคิดขั้นตอนและกระบวนการที่ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบของการนิเทศ อีกทั้งจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ และใช้เป็นฐานในการจัดทำร่างรูปแบบการนิเทศที่เน้นการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ประโยชน์ ผ่านการหาคุณภาพและประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จนได้รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประ เมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Pengsawad (2014) ที่ได้เสนอแนวคิดการพัฒนารูปแบบ 2 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การพัฒนารูปแบบ เป็นกระบวนสร้างรูปแบบฉบับร่างหรือรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยและบริบทจริง รวมถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษาจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การศึกษาจากบริบทจริง เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสนทนากลุ่ม หรือการศึกษารายกรณี การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบความคิดและจัดทำร่างรูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบในสถานการณ์จริง โดยรวบรวมข้อมูลหรือทดลองใช้ ปรับปรุงรูปแบบโดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลออก เพื่อเพิ่มความเหมาะสมและประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางดังกล่าวช่วยให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิผลในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับ Chatakan (2017) ที่ได้พัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและ ความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ 2) การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ 3) การประเมินรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในภาคใต้ 4) การทดลองใช้รูปแบบ และ 5) การปรับปรุงและเผยแพร่รูปแบบ ซึ่งในการวิจัยพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ (Strategic Management) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ทฤษฎีระบบ (System Theory) และแนวคิดการนิเทศการศึกษาของ Uttaranan (1987) และ Harris (1985) มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศและกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ครอบคลุมการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมและมีความต่อเนื่อง มีลักษณะเกลียวเชือกเชื่อมโยงกันทั้งด้านกระบวนการนิเทศ การบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องร้อยรัดกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยไม่มองแบบแยกส่วน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ระบุว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาให้เข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสอดคล้องกับแนวคิดของ Runcharoen (2007, p. 12) ที่กล่าวว่ารูปแบบมีองค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ และสอดคล้องกับ Asavabhum (2014, pp. 83-84) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบที่ดี

ควรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวการประเมินรูปแบบ 6) คำอธิบายประกอบรูปแบบ 7) ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับ Chaiyawong (2017, pp. 209-212) ที่ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียน ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า รูปแบบการนิเทศมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการนิเทศ และ 5) การวัดผลประเมินผล กระบวนการนิเทศมี 4 ขั้น คือ 1) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ และ 4) การประเมินและรายงานผลการนิเทศ โดยครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ มีชื่อว่า “ICARE SUPERVISION MODEL” ซึ่งเป็นตัวย่อในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการในรูปแบบ ได้แก่ 1) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information) 2) เลือกปัญหาให้ชัดเจน (Clarify the Problem) 3) สร้างความตระหนัก (Awareness) 4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflective) และ 5) ประเมินความสำเร็จ ได้ใจ ได้งาน (Esteem) ซึ่งจากผลการทดลองใช้รูปแบบส่งผลต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ Sawangboon (2018) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรูปแบบมีชื่อย่อคือ “ACPAE Model” ซึ่งเป็นตัวย่อในแต่ละขั้นตอนของระบบ ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจก่อนการประเมิน (Awareness) 2) การตรวจสอบยืนยัน (Check) กับผลการประกันคุณภาพภายในและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยพิจารณาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีผลการประเมินสอดคล้องกันในเชิงลบ เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงาน 3) การวางแผน (Plan) การดำเนินงานร่วมกับบุคลากรภายในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอก 4) การดำเนินการ (Action) และ 5) การประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) ทั้งนี้หากผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ สถานศึกษาสามารถจัดทำรายงานประจำปี (SAR) เพื่อเตรียมรับการประเมินในรอบต่อไป

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายให้มีการนำรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ICARE SUPERVISION MODEL) ไปใช้อย่างกว้างขวางตามบริบทพื้นที่และขนาดของสถานศึกษา

1.2 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีระบบการติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง ให้เป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

1.3 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรร่วมมือกันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ประเมินภายนอก ให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.4 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยยึดเกณฑ์องค์กรคุณภาพ ตามองค์ประกอบของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

1.5 สถานศึกษาควรนำกระบวนการนิเทศตามรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปรับใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษามากที่สุด

1.6 สถานศึกษาควรดำเนินการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล พัฒนาสู่องค์กรคุณภาพสอดคล้องกับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์

1.7 ในการประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบการนิเทศ ผู้นำไปใช้ควรพิจารณากำหนดห้วงเวลาให้สามารถประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม และควรจัดทำเครื่องมือติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ เพราะการดำเนินการตามรูปแบบนี้จะต้องติดตามผลไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงจะเห็นผลที่เกิดกับสถานศึกษาอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนากลไกความร่วมมือในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ตามกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดองค์กรคุณภาพในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

2.4 ควรมีการวิจัยติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้ครบวงรอบตามกระบวนการในรูปแบบ

References

Ajinsamacharn, A. (2004). *New teaching supervision*. Jongcharoen Printing. [in Thai]

Asavabhum, S. (2014). *A model of integrating internal quality assurance system and school administration for middle-sized basic education schools*. Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University. [in Thai]

Adu, E. O., Akinloye, G. M., & Olaoye, O. F. (2014). Internal and external school supervision: Issues, challenges and way forward. *International Journal of Educational Sciences, 7*(2), 269–278.

Castetter, W. B. (1992). *The personnel function in educational administration*. Macmillan Publishing.

Chaiyawong, N. (2017). *Development of a supervision model based on blended learning to enhance classroom research ability of teachers under the Office of Nakhon Phanom Primary Education Service Area 1*. (Doctoral dissertation, Sakon Nakhon Rajabhat University). [in Thai]

Chatakan, W. (2017). *The development of model using the results from educational quality assurance to improve the quality of small basic educational schools in southern Thailand*. Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). [in Thai]

Harris, B. M. (1985). *Supervisory behavior in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.

Kanchanawasi, S. (2011). *Theory of evaluation*. Chulalongkorn University Press. [in Thai]

Laoriandee, V. (2010). *Teaching supervision: Supervision of instruction* (7th ed.). Silpakorn University Press. [in Thai]

Laphanachokdee, W. (2021). *Development of the monitoring and evaluation system for the utilization of quality assessment results to enhance the quality of basic education schools: For education institutes*. ONESQA. [in Thai]

Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3. (2022). *Report on the assessment of the quality of basic education for learner quality assurance for the academic year 2022*. [in Thai]

Martin, D. (2005). *A review of quality education concepts to improve teaching*. California State University, Dominguez Hills.

Office of the Basic Education Commission. (2010). *Quality system management manual*. Agricultural Cooperative Community of Thailand. [in Thai]

Office of the Basic Education Commission. (2011). *Report on the evaluation of the opinion of the Communication Education Department on the academic conference on the development of a new approach to communication education for the acceleration of the quality of basic education*. Center for Supervision Development and Acceleration of Basic Education Quality. [in Thai]

Office of the Basic Education Commission. (2019). *Integrated guidance using space as a base to improve the quality of education towards supervision within schools using the classroom as the basis*. Education Unit. [in Thai]

Pengsawad, V. (2014). *Educational administration research*. Sakon Nakhon: Somsak Printing. [in Thai]

Regulation of the Ministry of Education Quality Assurance B.E. 2561 (2018). (2018, February 23). *Government Gazette, 135*(11A), 3–5.

Runcharoen, T. (2007). *Patterns and elements of the format: Lecture materials for educational administration seminar course*. Ubon Ratchathani Rajabhat University. [in Thai]

Sawangboon, T. (2018). *Development of external evaluation utilization model for improving quality of small basic education schools in northeastern Thailand*. ONESQA. [in Thai]

Stufflebeam, D. L., & Social Impact. (2012). *Program evaluations meta evaluation checklist (Based on the Program Evaluation Standards)*. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnady797.pdf

Suchiva, S. (2016). *Research project to develop an external quality assessment system that affects the quality assurance system of educational institutions to elevate Thai education to excellence*. ONESQA. [in Thai]

The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST). (2023, December 6). *Press conference on PISA assessment results 2022*. https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/ [in Thai]

The Secondary Educational Service Area Office Maha Sarakham. (2022). *Report on the assessment of the quality of basic education for learner quality assurance for the academic year 2022*. [in Thai]

Uttaranan, S. (1987). *Educational supervision: Theoretical and practical principles* (2nd ed.). Mitr Siam Printing House. [in Thai]

Wong-Anutroj, P. (2005). *Industrial psychology*. Bangkok Supplementary Media Center. [in Thai]